

Дика Н.М., завідувач кафедри
мовно-літературної освіти
Інституту післядипломної освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук, доцент

МОВНА ОСОБИСТІТЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ: ІННОВАЦІЙНІ ВИКЛИКИ

Нині відбувається концептуальні зміни в змісті освіти, а відповідно, і в напрямках, завданнях, що орієнтують на формування творчої особистості, яка володіє вміннями і навичками XXI століття. Отже, сучасне суспільство потребує від громадянина не лише певної суми знань, а й спроможності використовувати здобуті знання та набуті вміння в різноманітних життєвих ситуаціях, конструктивно спілкуватися, критично мислити, формувати судження і приймати рішення тощо [1, с. 14].

Одним із провідних напрямів розвитку мовної особистості випускника є надання пріоритету такій організації освітнього процесу, який забезпечує органічну єдність змісту навчання української мови, сучасних форм, новітніх технологій і засобів оцінки якості знань, уможлиблює суттєву індивідуалізацію й диференціацію змісту навчання, орієнтує на узагальнення, систематизацію, поглиблення знань з української мови, формує вміння самостійно здобувати знання і використовувати їх, сприяє розвитку інтелектуальних і творчих здібностей учнів.

В освітньому просторі спостерігається підвищення значущості дієвої, ефективної комунікації, тому в суспільстві існує запит на практичні навички спілкування, правила поведінки, мистецтво діалогу, що є основою й, певною мірою, запорукою успіху в усіх видах діяльності людини.

Таким чином було визначено низку проблемних питань, які є пріоритетними у методиці української мови, зокрема лінгводидактичні особливості змістового наповнення інноваційних технологій, покладених в основу навчання мови у школі, і зроблено висновок, що ефективне формування компетентної особистості учня можливе лише на засадах їх комплексного застосування у педагогічній практиці.

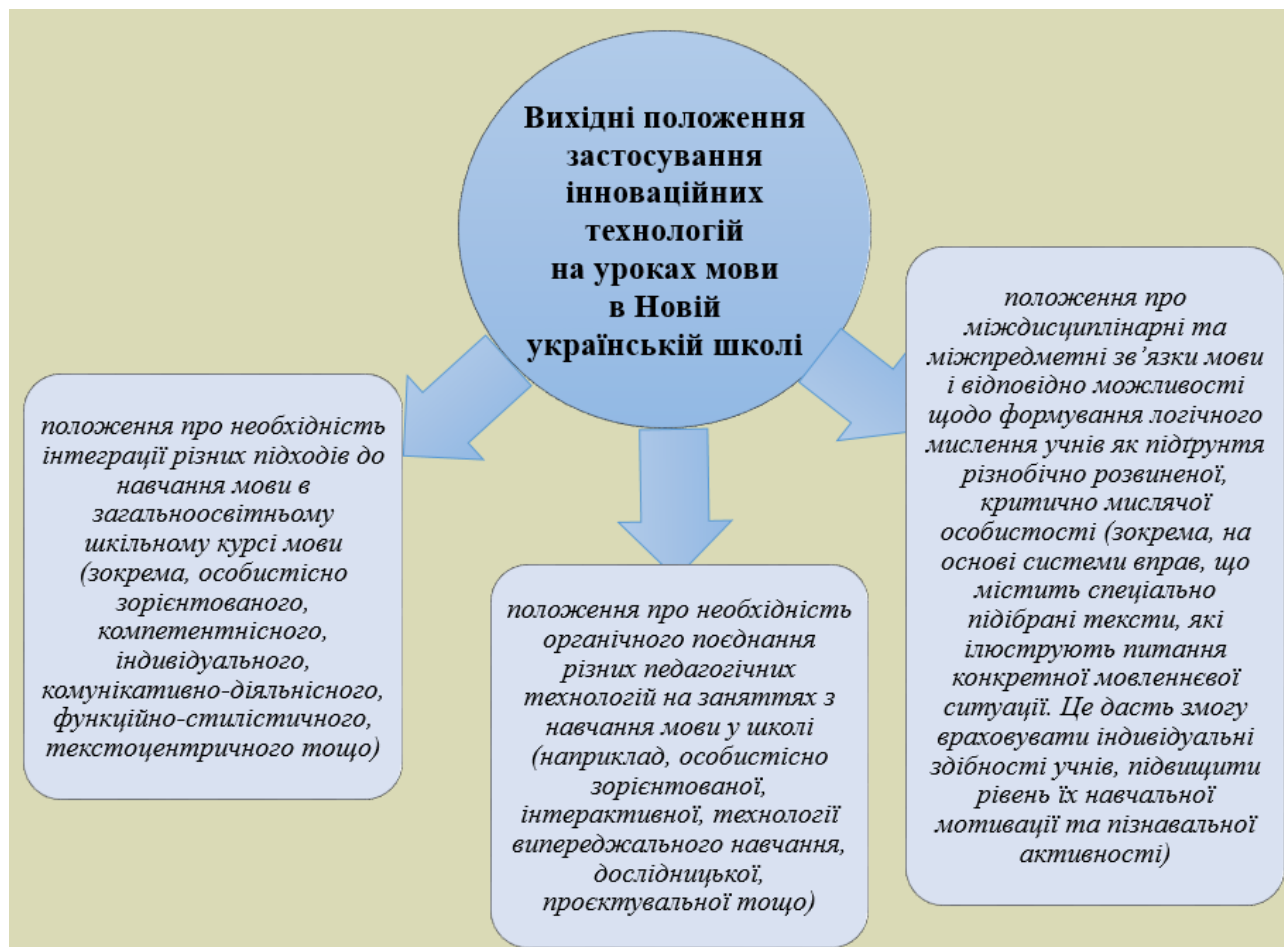
Відповідно, реалізацію інтеграції інноваційних технологій у процесі навчання мови вважаємо можливою за таких умов:

Таблиця 1.

<h2 style="text-align: center;">Реалізація інтеграції інноваційних технологій у процесі навчання мови</h2>			
<p><i>надання пріоритету у навчанні мови комунікативним засадам, що сприятиме розвитку умінь грамотно будувати і використовувати в мовленні мовні конструкції різних типів залежно від умов конкретної ситуації спілкування</i></p>	<p><i>посилення функційно-стилістичної спрямованості у розгляді мовних одиниць під час вивчення теоретичного матеріалу</i></p>	<p><i>вивчення мовних одиниць у єдності їх змісту, форми, функцій та взаємозв'язків з іншими мовними одиницями, що сприятиме формуванню цілісної мовної картини світу й свідомому оволодінню мовою</i></p>	<p><i>використання спеціально укладеної системи вправ і завдань на основі зв'язних текстів різних стилів, типів і жанрів</i></p>

За умови їх оптимального поєднання, взаємопроникнення та взаємодоповнення на заняттях з української мови, ефективність формування компетентнісного, конкурентоспроможного учня значно підвищиться.

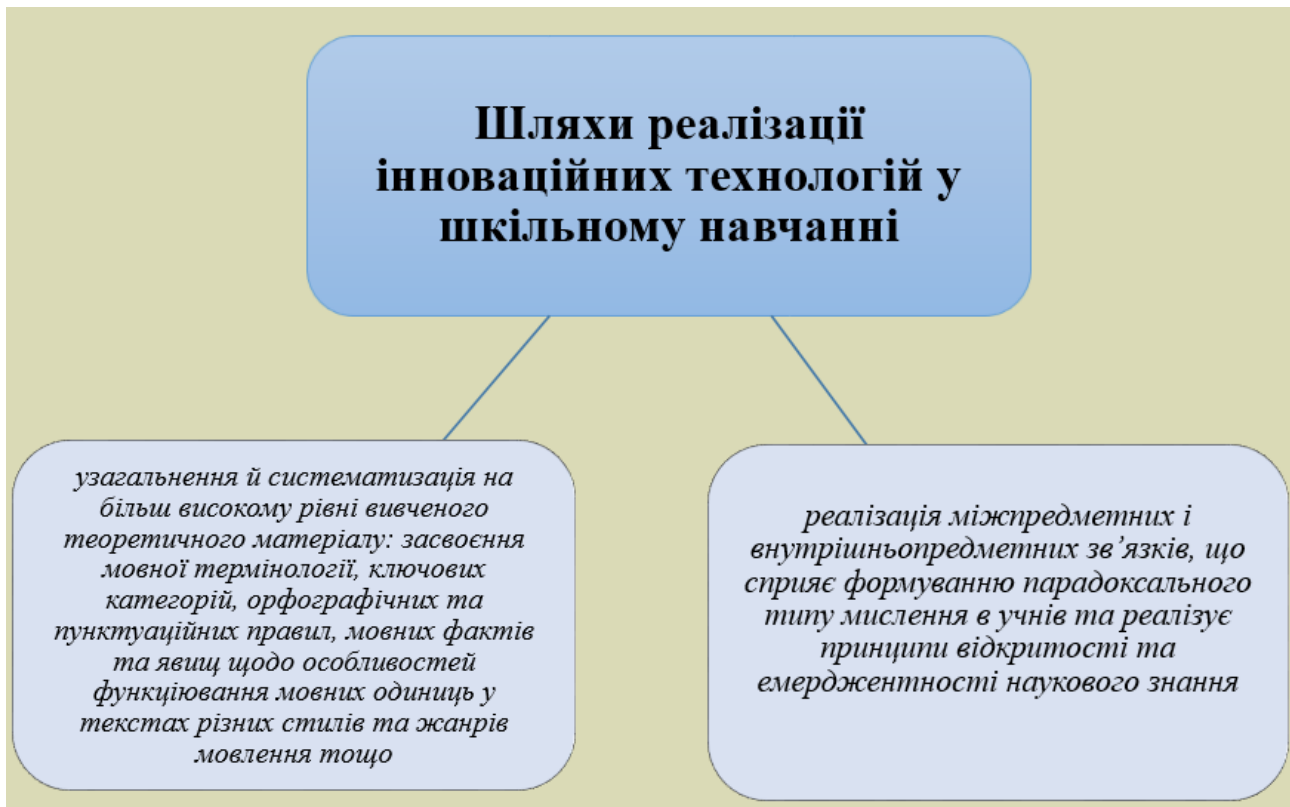
Вихідними положеннями реалізації інноваційних технологій на уроках мови в Новій українській школі, на нашу думку, є:

Відповідно, основою організації навчання мови було визначено інтеграцію педагогічних технологій, що зумовлювалось такими умовами:

- 1) необхідністю одночасного формування усіх структурних компонентів мовної особистості учня;
- 2) необхідністю органічного поєднання різних за своєю концептуальною основою принципів і підходів навчання;
- 3) використанням явища інтеграції педагогічних технологій як основної з умов забезпечення ефективності цілісного формування компетентної особистості учня.

Відповідно до нашого дослідження реалізація інноваційних технологій навчання у школі має здійснюватися за такими напрямками, поданими на рисунку 2.

Проблема формування мовної особистості в сучасному освітньому просторі пов'язана з новітніми тенденціями перебудови навчального процесу, зокрема необхідністю посилення практичного спрямування змісту навчання мови, розвитку в учнів умінь здобувати інформацію, вміти її реалізувати у повсякденному житті.

Як переконає досвід, ефективними виявилися:

- **перевернуте навчання** (flipped classroom) - одна з форм змішаного навчання, яка дає змогу «перевернути» звичайний клас таким чином: замість домашнього завдання учні дивляться короткі інтерактивні лекції в мережі – самостійно проходять теоретичний матеріал – а весь аудиторний час, коли вчитель знаходиться поруч, використовується для спільного виконання практичних завдань. Це активна форма навчання, яка дає змогу залучити до роботи на кожному уроці всіх учнів.
- **BYOD.** Bring your own devices – передбачає можливість використання власних мобільних пристроїв, що належать керівникам шкіл,

учителям, учням для розв'язання різних навчальних завдань у будь-який час незалежно від місцезнаходження.

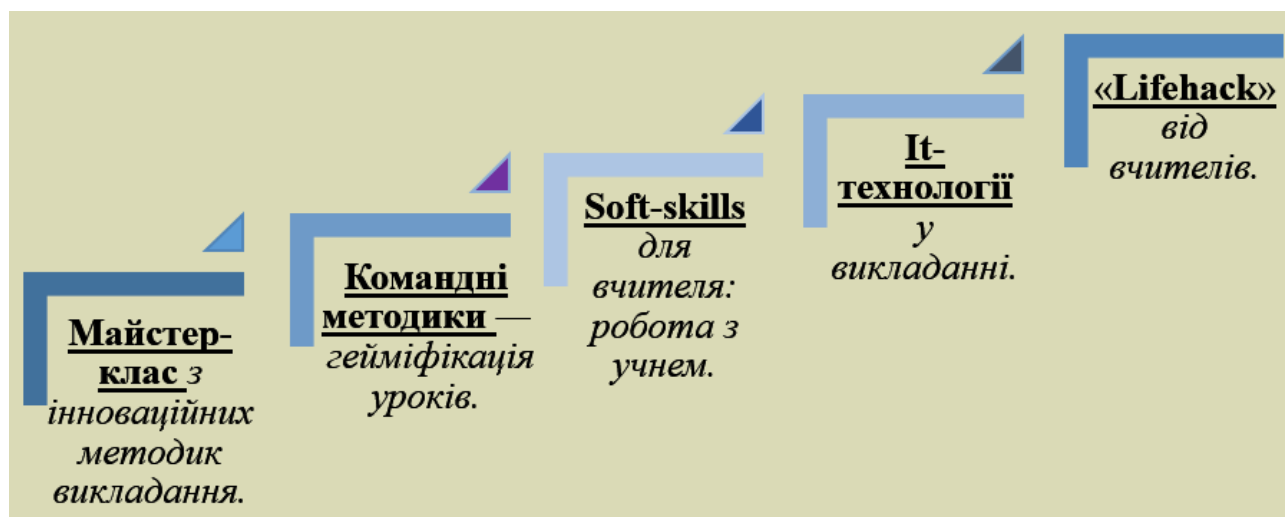
- **Метакогніція** (учитися, як стати ефективним учнем). Більшість професій нині зазнає змін, та й сам світ постійно змінюється, тому вміння вчитися стає дуже актуальною проблемою.

- **Освіта, основана на події.** Навчатися можна під час освітніх конкурсів, фестивалів, вікторин впродовж короткого періоду – день-два. Ці події часто створюють атмосферу фестивалю та об'єднують конкурсантів. У межах цієї події можуть бути проведені майстер-класи та окремі уроки.

- **Сторітеллінг** – навчання через історії. Людина завжди запам'ятовує цікаві історії – чому б це не використувувати, щоб з нудного матеріалу зробити захопливу історію. Зараз у мережі з'явилося багато інструментів для створення стрічок часу, анімацій, коміксів.

Усі окреслені інноваційні педагогічні технології реалізуються в мовній освіті через новітні методики навчання, серед яких виділяємо:

Рисунок 3.

Отже, для успішної реалізації інноваційних педагогічних технологій у процесі навчання мови вважаємо за необхідне використовувати явище інтеграції новітніх технологій, яке здійснюється, на наше переконання, через уміле поєднання елементів різних технологій задля досягнення єдиної освітньої мети.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у конкретизації перебігу процесів інтеграції між інноваційними технологіями навчання, розробці

конкретних методик і тактик їх реалізації на уроках мови у школі на матеріалі різних мовних рівнів і одиниць.

Література

1. Дика Н.М., Глазова О.П. Нова парадигма післядипломної педагогічної освіти: реалізація компетентнісного підходу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* (Серія: Педагогічні науки). Випуск № 3-4 (56-57), 2018. С. 14-20. DOI: 10.28925/1609-8595.2018(3-4)1420.

2. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів-філологів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. 607 с.

3. Махінов В.М. Становлення мовної особистості в історії розвитку європейського соціокультурного освітнього простору: монографія; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. 427 с.

4. Пентиліук М. І. Мовна особистість майбутнього вчителя-словесника в контексті професійної підготовки. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 2014. Ч. 2. С. 290-297.

5. Dyka N., Mykytenko V., Shkirenko O. Implementation of innovative technologies at the language learning at the New Ukrainian School. *New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph*. "Baltija Publishing", Riga, Latvia. P. 123-140. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-15-0>

6. Sharples M., Adams A., Ferguson R., Gaved M., McAndrew P., Rienties B., Weller M. & Whitelock D. *Innovating Pedagogy 2014: Open University Innovation Report 3*. Milton Keynes: The Open University.